

**Ársskýrsla
undanþágunefndar grunnskóla
2010-2011 og 2009-2010**

september 2011

Undanþágunefnd grunnskóla er skipuð samkvæmt lögum nr. 87/2008 um menntun og ráðningu kennara og skólastjórna við leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla. Nefndin metur umsóknir skólastjóra um heimild til að lausráða starfsmann sem ekki hefur leyfi mennta- og menningarmálaráðherra til að nota starfsheitið grunnskólakennari.

Nefndin er þannig skipuð: Sigríður Lára Ásbergsdóttir, formaður og fulltrúi mennta- og menningarmálaráðuneytis, Rósa Ingvarsdóttir, fulltrúi Kennarasambands Íslands, Guðrún Ósk Sigurjónsdóttir, fulltrúi Sambands íslenskra sveitarfélaga og Guðmundur B. Kristmundsson, fulltrúi samstarfsnefndar háskólastigsins. Varamenn eru: Erla Ósk Guðjónsdóttir, fulltrúi ráðuneytisins, sem jafnframt er starfsmaður nefndarinnar, María Steingrimsdóttir, fulltrúi samstarfsnefndar háskólastigsins, Þórunn V. Jónasdóttir, fulltrúi Kennarasambands Íslands og Björn Þráinn Þórðarson, fulltrúi Sambands íslenskra sveitarfélaga. Skipunartímabil nefndarinnar er frá 1. desember 2008 til 30. nóvember 2012.

Samkvæmt *reglugerð um störf og starfshætti undanþágunefndar grunnskóla nr. 440/2010* ber nefndinni að senda mennta- og menningarmálaráðherra og þeim sem tilnefna fulltrúa í nefndina, skýrslu um starfsemi nefndarinnar á liðnu skólaári.

Undanþágunefnd grunnskóla vekur athygli á að upplýsingar þær sem birtar eru í þessari skýrslu miðast við umsóknir skólaárin 2009-2010 og 2010-2011. Skólaárið miðast við 1. ágúst til og með 31. júlí ár hvert.

Tölfræði

Hér á eftir má finna nokkrar tölulegar samantektir. Til samanburðar eru upplýsingar fyrir skólaárin 2002-2003 til 2008-2009.

Alls voru teknar 175 umsóknir til afgreiðslu hjá undanþágunefnd grunnskóla vegna skólaársins 2010-2011. Af þeim samþykkti nefndin alls **118 umsóknir** en synjaði 57.

Alls voru teknar 303 umsóknir til afgreiðslu hjá undanþágunefnd grunnskóla vegna skólaársins 2009-2010. Af þeim samþykkti nefndin alls **238 umsóknir** en synjaði 65. Á milli skólaáranna 2010-2011 og 2009-2010 er um 50,4% fækkun samþykktra umsókna að ræða og á milli skólaáranna 2009-2010 og 2008-2009 er um 50,1% fækkun samþykktra umsókna milli skólaáranna, sjá nánar í töflu 2 hér á eftir.

Í örfáum tilvikum hefur undanþágunefnd grunnskóla borist umsóknir frá skólastjórum þar sem óskað er eftir heimild til að ráða starfsfólk án kennsluréttinda þrátt fyrir að fyrirliggjandi sé umsókn grunnskólakennara. Skv. 5. gr. reglugerðar nr. 440/2010 um störf og starfshætti undanþágunefndar grunnskóla er slíkt heimilt ef að hvorki skólastjóri né a.m.k. tveir skólanefndarmenn geta mælt með ráðningu réttindakennarans og verður skriflegur rökstuðningur að fylgja umsókninni. Í þeim tilvikum er réttindakennara gefinn kostur á að tjá sig um framkomin gögn í málinu skv. IV. kafla stjórnisýslulaga nr. 37/1993.

Skólaárið 2010-2011 var ein umsókn sem ofangreint átti við um. Með hliðsjón af rökstuðningi málsaðila var umsókn skólastjóra samþykkt.

Skólaárið 2009-2010 voru alls níu umsóknir teknar til afgreiðslu á grundvelli 5. gr. reglugerðar nr. 440/2010. Af þeim umsóknum voru átta þeirra samþykktar, eftir að rökstuðningur málsaðila hafði verið veginn og metinn eða viðkomandi réttindakennarar höfðu ekki nýtt sér andmælarétt sinn.

Undanþágunefnd grunnskóla hefur ekki greint í ársskýrslu nefndarinnar sérstaklega frá þeim málum sem heimilt er samkvæmt 5. gr. reglugerðar um störf og starfshætti undanþágunefndar grunnskóla að vísa til hennar til afgreiðslu. Ástæðan þar að baki er að undanfarin ár hefur það heyrt til algerra undantekninga að skólustjórar hafi óskað eftir því að ráða starfsmann án kennsluréttinda þegar réttindakennari sækir um sömu kennslustöðu. Skólaárið 2009-2010 varð hins vegar breyting á sbr. ofangreint. Vafalaust hefur staða atvinnumarkaðarins haft áhrif á þessa þróun skólaárið 2009-2010.

Í töflu 1 má sjá yfirlit yfir heildarfjölda umsókna, samþykktar umsóknir og umsóknir sem nefndin hefur synjað frá skólaárinu 2002-2011. Eins og tölurnar bera með sér þá hefur orðið mikil fækkun í umsóknum frá árinu 2002 til 2011. Á skólaárinu 2002-2003 bárust undanþágunefnd alls 893 umsóknir samanborið við nýliðið skólaár en þá voru umsóknir alls 175 eða fækkun um 80,5%.

Tafla 1

Skólaárið	Heildarfjöldi umsókna	Samþykktar umsóknir	Umsóknum synjað
2010-2011	175	118	57
2009-2010	303	238	65
2008-2009	654	477	177
2007-2008	708	506	202
2006-2007	549	411	138
2005-2006	565	439	126
2004-2005	645	527	111
2003-2004	667	667	149
2002-2003	893	718	173

Í töflu 2 má sjá skiptingu samþykktar umsókna eftir landshlutum aftur til skólaársins 2002-2003. Alls staðar er um fækkun milli tveggja síðustu skólaára að ræða ef frá er talið Norðurland vestra þar sem fjöldi umsókna stendur í stað. Mest er fækkunin á Reykjanesi eða um 46%.

Tafla 2

Samþykktar umsóknir eftir landshlutum									
	10/11	09/10	08/09	07/08	06/07	05/06	04/05	03/04	02/03
Reykjavík	9	11	103	110	72	72	84	122	162
Reykjanes	42	92	181	169	117	107	113	122	184
Vesturland	14	26	21	35	28	33	46	56	44
Vestfirðir	9	19	26	27	18	24	51	51	55
Norðurland vestra	11	11	15	14	24	30	33	57	60
Norðurland eystra	7	18	36	39	36	58	76	101	88
Austurland	19	32	41	52	47	42	54	63	61
Suðurland	7	29	54	60	69	73	70	95	64
Samtals	118	238	477	506	411	439	527	667	718
Breyting í % á milli ára	-50,4	-50,1	-5,7	23,1	-7,5	-16,7	-21	-7	11,5

Umsækjendur í fjarnámi skólaárið 2010-2011 voru 33,9% samþykktar umsækjenda. Þar fækkar umsækjendum í fjarnámi um 58,8% frá skólaárinu 2009-2010. Umsækjendum í fjarnámi skólaárið 2009-2010 voru 40,8% samþykktar umsækjenda. Það er 39% fækkun frá skólaárinu 2008-2009.

Tafla 3

	10/11	09/10	08/09	07/08	06/07	05/06	04/05	03/04	02/03
Starfsfólk við kennslu í fjarnámi	40	97	159	196	176	146	176	201	124

Grunnmenntun umsækjenda er greind í 11 menntunarflokka:

1. Landspróf, gagnfræðapróf eða minni menntun.
2. Nám í framhaldsskóla án lokaprófs.
3. Stúdentspróf.
4. Starfsmenntun á framhaldsskólastigi.
5. Listnám.
6. Meistaránám, afmörkuð kennsluréttindi í listgrein.
7. Nám við háskóla án lokaprófs, stundum með einhverju námi í uppeldis- og kennslufræðum.
8. Nám til kennsluréttinda.
9. Háskólapróf á öðrum sviðum en þeim sem ná til kennslugreina grunnskóla, svo sem lögfræði, dýralækningar o.fl.
10. BA, BS, Ph.cand, MA, Cand.mag, Cand.phil, Cand.psyk og Dr. án fullnægjandi menntunar í uppeldis- og kennslufræðum, leikskólakennarar, þroskaþjálfarar og iðjuþjálfarar.
11. Prestar.

Af 118 umsóknum skólaárið 2010-2011 var 71 umsókn vegna kvenna og 47 vegna karla. Fyrir skólaárið þar á undan voru 162 umsóknir vegna kvenna og 76 vegna karla. Tafla 4 sýnir fjölda og hlutfall kvenna og karla eftir menntun.

Tafla 4

Hlutfall kvenna og karla eftir menntun								
2010-2011					2009-2010			
Menntunar- flokkur	Konur	%	Karlar	%	Konur	%	Karlar	%
1	5	7,0	0	0,0	6	3,7	0	0,0
2	1	1,4	1	2,1	3	1,9	0	0,0
3	0	0,0	1	2,1	3	1,9	1	1,3
4	12	16,9	7	14,9	6	3,7	8	10,5
5	3	4,2	4	8,5	10	6,2	8	10,5
6	1	1,4	6	12,8	5	3,1	8	10,5
7	5	7,0	6	12,8	12	7,4	8	10,5
8	15	21,1	13	27,7	58	35,8	23	30,3
9	1	1,4	3	6,4	2	1,2	5	6,6
10	28	39,4	6	12,8	55	34,0	15	19,7
11	0	0,0	0	0,0	2	1,2	0	0,0
Samtals	71		47		162		76	

Þegar umsóknirnar eru flokkaðar eftir starfsreynslu umsækjenda kemur í ljós að skólaárið 2010-2011 voru flestir með eins til tveggja ára starfsreynslu eða 41. Það sama á við skólaárið 2009-2010 en þá voru umsækjendur með eins til tveggja ára starfsreynslu 107. Nánari flokkun má sjá í töflu 5 hér fyrir neðan.

Tafla 5

Starfsreynsla umsækjenda við kennslustörf:											
	10/11	10/11	09/10	09/10	08/09	07/08	06/07	05/06	04/05	03/04	02/03
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	%	%	%	%	%	%	%
6 ár eða meiri	30	25,4	49	20,6	15,8	9,5	12,7	13,7	10,3	18,6	16,7
3-5 ár	30	25,4	49	20,6	11,5	19,5	31,1	41,2	15,7	24,6	20,8
1-2 ár	41	34,7	107	45,0	31	24,9	32,8	17,5	49,7	32,5	32,9
Engin	17	14,4	33	13,9	41,7	46,1	23,4	27,6	24,3	24,3	29,7
Samtals	118		238								

Tafla 6 sýnir hvaða kennslugreinar var sótt um. Hafa ber í huga að hver umsókn getur varðað fleiri en eina kennslugrein.

Tafla 6

Skipting umsækjenda eftir kennslugreinum								
Skólaár	2010-2011	2009-2010		2010-2011	2009-2010		2010-2011	2009-2010
	Aðstoðarkennsla			1	Heimilisfræði		5	20
Almenn kennsla	33	86	Íslenska	4	11	Sérkennsla	3	13
Bóklegar greinar	1	2	Íþróttir	7	6	Smiðja		2
Danska	2	1	Leiklist	1	2	Smíði	12	16
Danskennsla	4	2	Listir	1	1	Stærðfræði	8	8
Enska	2	6	Lífsleikni		1	Textíl	3	7
Forfallakennsla	4	8	Myndmennt	1	6	Tónmennt	7	9
Franska	1	2	Náttúrufræði	1	2	Tæknimennt	2	3
Handmennt	4	6	Nýbúakennsla	1	3	Upplýsingatækni	3	3
						Valgreinar	5	10

Skipting umsækjenda eftir aldri var eftirfarandi:

Tafla 7

Aldur umsækjenda											
	10/11	10/11	09/10	09/10	08/09	07/08	06/07	05/06	04/05	03/04	02/03
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	%	%	%	%	%	%	%
20 ára og yngri	0	0	0	0,0	0,2	0,2		0,5	0	0,0	0,0
21 - 30 ára	25	21,19	52	21,8	31,9	29,4	19,7	21,9	20,1	23,8	25,1
31 - 40 ára	32	27,12	77	32,4	32,5	33,0	33,8	30	34,5	34,9	37,5
41 árs og eldri	61	51,69	109	45,8	35,4	37,4	46,5	47,6	45,4	41,2	37,5
Samtals	118		238								

Eins og sjá má á töflu 7 er flest starfsfólk á aldrinum 41 árs og eldri og hefur svo verið allt frá skólaárinu 2003/2004 fram til dagsins í dag.

Að lokum

Óhætt er að segja að almennt hefur samstarf undanþágunefndar grunnskóla við skólastjóra gengið vel. Nefndin hefur lagt áherslu á að mikilvægt er að umsóknir til nefndarinnar séu vel unnar og að þeim fylgi viðeigandi gögn og upplýsingar. Þetta á sérstaklega við um upplýsingar um hvernig auglýsingaskyldu um lausar kennslustöður hefur verið uppfyllt og í tilvikum þegar um er að ræða að skólastjóri vill ráða starfsfólk án réttinda þrátt fyrir að fyrir liggi umsóknir frá réttindakennurum.

Því miður hefur borið á því að einstaka grunnskólar hafa ráðið til kennslu starfsfólk sem ekki hefur kennsluréttindi á grunnskólastigi án þess að sækja um heimild til undanþágunefndar grunnskóla. Undanþágunefnd vill að því tilefni áréttu að slíkt er ekki heimilt samkvæmt lögum um menntun og ráðningu kennara og skólastjórnenda, nema í þeim tilvikum þegar um er að ræða kennslu í 240 mínútur eða minna á viku og er vegna ráðninga sérfræðinga sbr. 11. gr. laganna.

Reykjavík, 26. september 2011

f.h. undanþágunefndar grunnskóla

Sigríður Lára Ásbergsdóttir, formaður